

De Oud-Vrederechter

Hij kwam dronken te huis, viel van de trappen en brak den nek.

't Was te verwachten. Iedereen had het voorspeld. De geweldige man moest een geweldigen dood sterven. 't Stond in zijn loop!

Ik weet niet of ook gij hem hebt gekend? Hij bereisde het land met zeep en nam dagelijks, in den vroegen morgen, den trein naar Brussel.

't Was een kleine man met donkerrood licht op 't aangezicht, doch dat de te ver uitpuilende oogen verzachtten. Zijn bruine snor lag altijd vol snuif; hij snoof buitensporig veel, en 's morgens, in zijn gedienselijke vriendelijkheid, stopte hij zijne groote bruine doos onder ieders neus.

Normaal, was hij de beste kerel der wereld, luidruchtig, mededeelzaam, kameraadschappelijk. Hij noemde zich oud-vrederechter. Waar hij dien post bekleedde weet de nikker. In Amerika zegde hij. Maar Amerika is zoo ver en zoo groot. Zijn zonderlinge ideeën over Belgisch recht, deden twijfel bij velen ontstaan en algemeen geloofde men dat hij de waarheid een felle ui stoofde.

Trouwens hij scheen van de eerste onwaarheid niet te zijn gebarsten. Hij kon opsnijden dat wij hem

soms allen met gapenden mond aanhoorden en hij zijn eigen flauwiteiten geloofde.

Hij sprak moeilijk en heel slecht Vlaamsch en toen wij hem zulks lieten opmerken deed hij in den

regel een aanval op die « stomme flaminganten », « ces idiots d'Anvers ». Zijn Fransch flapte hij er niet beter uit, 't was maar sus-en-zoo. Hij sprak ook Engelsch maar dan was hij reeds een weinig aangekraagd, 't leek een bijeenraapsel van gewesttaal dat erg naar een Indiaanschen uithoek rook en dat, zekeren dag een in 't kompartiment zittenden Brit kiespijn van 't lachen deed krijgen, zoodat de vrede-rechter uitstooft en hem in 't Vlaamsch toebeet zich met zijn eigen stinkende « Engelsche affaires » te bemoeien.

Toen een ander maal men hem er voor de pret bijhaalde om een Duitscher te woord te staan, bevestigde onze vriend, na een oogenblik pratens met hem, bij hoog en bij laag, dat de Mof van het Duitsch geen iota afwist en dat ze daar in Duitschland allemaal even « stom » waren.

Zoolang hij nuchter was, lagen de oneffenheden en scherpe kanten van zijn karakter in slaap en kon men met hem praten als met een vriendelijk en beschaafd mensch.

Ja, toen had hij iets persoonlijks dat hem van gewone menschen onderscheidde, een zekere « chik » maakte zijn bewegingen en woordjes lenig en mooi en bekoorlijk was zijn eigenaardige doening.

Zijn hart bleek toen mild, gevuld met moppen. 't Was een onbetaalbaar humorist, wij luisterden zoo gaarne naar het verhaal van zijn avonturen, hoewel deze zeer verdacht roken naar Cooper en Aimard; maar omwille van zijn plezierigen verteltrant vergaf men hem veel en menigmaal plaagde men hem om een stuk uit 't pampasleven, sloeg men de gazet uit zijn handen en praamde hem om door

zijn woord zijn weidsche verbeelding te belichten.

Ieder voelde dat hij loog, maar hij deed het zoo schoon, zoo..... overtuigend. Trouwens: hij mocht liegen, omdat hij het zoo schoon kon.

Zoodra hij bij drank was, veranderde dit alles.

Hij pakte snuif op snuif en bepeperde zijn snor in onvermoeizaam slurven. Hij sloeg met de vuisten op de knieën, op de bank, tegen 't beschot, vloekte als een dronken Amerikaan en schold op God en alleman. De talen, die hij kende, rommelde hij dooreen en 't werd een mooie warhoel.

« Un beau désordre est un effet de l'art! » zei ergens Boileau. Bij dien man was het ook zoo. Wie hem daar ooit zoo te razen zag, gesticuleerend in rythmusvolle bewegingen, de zware bruine lok diep over het voorhoofd hangend of zij naar den wreeden mond wilde kijken, den hoed op een oor, met schuinen kol en scheeven das, vroeg altijd aan zijn gebuur hoe de man mocht heeten en kwam tot den uitroep: Wat 'n type!

Zonderling! Een vreemd, brutaal gevoel overmeesterde hem. Hij kreet zijn eigen uit voor anarchist, — hoewel zijn theorieën weinig kennis lieten blijken over anarchisme, — op die stonden echter was hij anarchist, anarchist door de daad. Hij zou alles en allen in de lucht doen vliegen om het lijdende menschedom van den druk der kapitalisten te bevrijden.

Hij vervloekte de overheid, verachtte de staatsbedienden, doodverfde de ambtenaren.

— Er uit er mee! riep hij zekeren dag tot een wachter, sleurde de kepi van diens hoofd en wierp

hem 't venster uit. — En gij thans achterna! hilde hij er bij.

Er ontstond een hevige worsteling. Talrijke reizigers moesten den baldadigaard vasthouden en hem van den beambte rukken. Alleen de uitroep van een onzer dat die kleine bediende toch ook maar een loonslaaf was, « slachtoffer der kapitalisten » deed zijn gramschap slinken en maakte hem over zijn daad weemoedig.

Hij stamelde zijn half gewurgd slachtoffer zijn verontschuldigen toe, plakte zijn eigen deukhoedje op diens kop, bood hem de hand, zijn snuif, zijn sigaren en zijn geld aan.

De goede bloed liet over de razende vlage zijn eigen teeder gevoel stralen en bekloeg zich niet hoogerhands. Zulks trof den vrederechter en een warm gevoel ontloek in hem voor den staatsbediende; vriendschap die hem steeds is bijgebleven.

Dit gevoel luchtte zich vooral tijdens zijn dronkenmanskuren, wanneer niemand hem stillen kon en zijn blinde woede sussen. Onder het woord van zijn vriend kwam er klaarheid over den dommen alcoholnevel geschoven en hij dekte stil ontroerd met zijn hoedje het ontkepide hoofd van den eenmaal geleerden maar hierdoor voorzichtig geworden treinwachter.

Gemoedelijk zette zich de dronkaard naast hem neer, klopte op zijn knieën en stotterde het begin van zijn onveranderlijk zaagje:

— Or, au temps que j'étais juge de paix!....

Eenige stonden later snorkte hij zwaar en diep beladen.

Zijn anarchistische ideeën voerden hem tot eene manie: den haat tegen de gendarmen.

Het zicht van een gendarm joeg hem een wolk van bloed voor de oogen. Schuim bedekte zijn schreeuwenden mond, een grauwe loodglans overtoog zijn purper wezen, dat een ontbindende uitdrukking kreeg.

't Waren epileptische aanvallen waarvoor hij in zijn dronkenmanskuur niet kon worden verantwoordelijk gesteld.

Het gebeurt dat gendarmen van Turnhout gevangen naar Brussel brengen, wat steeds een droeven aanblik geeft en pijn doet. Kreeg de vrederechter des morgens bij nuchteren, zulk tooneel in oog dan bleef alles in de gewone perken van zijn spottende en bijtende opmerkingen, maar des avonds ging er bij het zicht van een gendarm een andere wind door zijn hersenpan.

Geneverdampen bedwelmden zijn reeds zoo verhitte hersens en de verdooving ontnam hem alle beredeneering, eigenwaarde en kieskeurigheid.

Wilde het toeval dat hij in een wagen stapte waar reeds een gendarm gezeten was of waar na hem een gendarm binnentrad, dan begonnen de poppen te dansen.

Zijn mond lipte scheef van ergernis en verbazing. Hoe was het mogelijk dat die « mouchard » zich naast eerlijke lieden dierf komen zetten?

Moest het verklikkingswerk weerom aan gang?

Werden die gendarmen door het gouvernement niet uitgezonden om de gesprekken af te luisteren?

Waarom gaf men die lieden geen plaatsje in den fourgon of in het hondenhok?

't Slechtste was immers toch nog te goed voor hen! Zekeren namiddag van een snikheeten zomerdag lag, in den hoek van 't vertrek, een moede gendarm te slapen, de voeten uitgestrekt op de tegenoverstaande bank; hij was zeer vroeg gekomen om een goed plaatsje in te nemen en lag daar nu zoo zalig met zijn gezoden gezicht te ronken.

De zeepmarchand kwam en kroop met veel gebaren en moede hijging, fel aangeladen, de treden van den wagen op en bleef plots als door de hand Gods geslagen staan.

Bedroog hij zich niet? Was dat geen gendarm? Of speelde men hem een pert en wilde men zijn geduld in het honderd jagen?

Hij haalde zijn rooden zakdoek te voorschijn en wreef zich de oogen, zoodat de snuif hem deed siepen.

Neen, dat zou niet gebeuren! Hoe! Een gendarm in zijn rijtuig! Een snorkende gendarm en misschien stomdronken op den koop toe! Voor wie namen zij dan de eerbare burgers in België? Onder het bestuur van de « bourgeois » was alles toegelaten!

De vrederechter wendde zich tot een treinwachter en beval hem den gendarm wakker te maken en hem uit het compartiment te trappen.

— Doe het zelf, flauwe vent! snauwde de bediende hem gemelijk toe en drink den naasten keer zooveel niet, dan zult ge de gendarmen gerust laten.

— Je le ferai moi-même! kreesch de zonderling, heesch zich wat vlugger dan daar straks in den wagen, nam den op de bank liggenden kepi van den gendarm op en wierp dezen op zijn slapenden kop.

De gerechtsdienaar verschoot danig, grabbelde

naar zijn kepi en zag toen den woedenden reiziger verbouwereerd aan.

Deze schreeuwde hem toe naar zijn voeten wijzend:

— Doe uw zweeters van de bank en wat rap!

Voor alle antwoord stak de gendarm zijn zware vuist uit en trof den dronkaard in de maagstreek, zoodat hij hikte.

Toen begon de herrie.

De vrederechter nam de beide beenen van den gendarm en zwierde deze tusschen de banken, met het gevolg dat de man der wet bijna op den vloer slierde.

Boudweg zette de aanvaller zich recht over zijn slachtoffer in den hoek en begon hem de elementaire punten der beleefdheidsleer toe te schreeuwen:

« Zoo'n gemeene manieren kan men alleen van gendarmen verwachten; die kerels denken dat zij de meesters zijn en mogen doen wat zij goedvinden! »

« Heeft men ooit gehoord dat een deftig mensch zijn voeten op een bank smijt, waarop de reizigers met hun nieuwe kleeren moeten zitten? Wat kan het gendarmen schelen of de reizigers een geslagen uur stallucht moeten inademen!... Waarom brengt ge ook uw paard niet mee!... »

Op dien toon ging het voort, goor, onbeschaamd! Daarnaast hitsten eenige reizigers hun makker op, die, hierdoor aangemoedigd, nog wat verf bij zijne kleuren mengde tot dat de gendarm er met een vloek uittrok en de deur tosmakte met den kreet:

— Zoo'n hertvreter, ze moesten hem hangen!

Ik ben me menigmaal aan 't verkneukelen geweest over dit feit, hoe zoo 'n groote zware gendarm den aftocht blies voor zulk klein, bollerig dronkaardje en zich dan nog ten slotte liet uitjouwen door 't publiek, dat in zulke gevallen steeds de partij der burgers neemt.

De vrederechter wierp hierop al de raampjes neer om, wat hij noemde, « den stal » te luchten.

Een andermaal liep een standje met een gendarm voor den zeepmarchand niet zoo gemakkelijk af.

't Was een Woensdag. De trein zat vol « beursmannen » en in 't kompartiment waarin onze gast stapte lag nog een plaatsje open, naast een in den hoek zittenden..... gendarm.

Gemelijk nam hij plaats, trapte moedwillig op de teenen van den gerechtsdienaer, die zijn voeten snel introk, haalde zijn zakdoek voor den dag, sloeg het roode vod open dat de snuif er uit kletste, porde met zijn elleboog in zijn buurmans zijde, bood hem ten slotte met valsche beleefdheid zijn geopende snuifdoos aan en klapte deze dan dicht toen de vingers van den gevleiden gendarm er in staken.

De menschen lachten, maar de gefopte ketterde van 't verschieten en wierp een brutaal kazerne-woord zijn buurman toe.

Daar wachtte deze juist op en maakte misbaar voor tien.

— Of het nu toch gepermitteerd was dat zulke grove lieden 's Woensdags den beurstrein namen en de reizigers beleedigden.

De gendarm liet den storm kalmpjes razen en toen hij order kreeg om zijn hoekje tegen de plaats van

zijn buurman te ruilen, bekommerde hij zich daar geen sikkepitje om.

De vrederechter leunde uit het raampje en riep den stationschef.

— Och! zei de man, zijt gij het weer? Houd U maar stilletjes.

Vol teleurstelling goot de man nu zijn kremerstaal over den gendarm uit, beval dezen op te staan en zich in behoorlijke positie te stellen. Wist hij wel met wien hij te doen had? Was ieder gendarm hem, vrederechter, geen eerbied verschuldigd? Uit den hoek moest hij, kost wat kost.

Hij onderlijnde zijn woorden met bewegingen en klampte eindelijk Pandore vast.

't Bekwam hem slecht. Deze schoot in eene vreeselijke gendarmewoede, greep het kleine vrederechtertje in zijn nek, dat het halsboordje tegen zijn oor sloeg en de kop scheef hing en sleurde, of liever droeg hem naar het kantoor van den van dienst zijnde onderstatieoverste, waar tegen den onbezonnen, gekken gendarmenhater een stevig proces-verbaal werd opgemaakt en waar men hem zijn abonnement afnam.

Sinds droeg de vrederechter ook al de statieoversten een vreeselijken haat toe, dien hij echter niet luidruchtig dierf uiten.

Voor eenige dagen is het ongeluk met hem gebeurd. Des morgens lag hij met gekraakten nek aan de trap.

G. RAAL

ARTISTENLEED

PORTRETten EN SCHETSEN

*Aan Raf. VAN OS
den held van „Jesuietengood”
17 April 1918, vriendelijk op-
gedragen.*

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Inhoudstafel

	Bladz.
Artistenleed	5
Zwart Polleke	13
De Oud-Vrederechter	23
'n Stumperd	33
De Karnaval van Janneke	42
Van een Naaisterke en een Metsersknappe . . .	50
Draai Keuningén	54
Landverhuizers	59
Uit het Leven van Kanunnik Van Haecke . . .	65
Vader De Beucker	72
Ten Kerstennacht in het Jaar 1912	78
De Hoed van den Letterkundige	87
Boomen	94
Naar Oud-Vlaanderen	103
Jan Bart	127